

ПРОГРАМА
розвитку кафедри землезнавства та геоморфології
географічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка на
період з 2023 по 2028 рр.

Кафедра землезнавства та геоморфології заснована 1949 року за ініціативою декана геолого-географічного факультету, ректора Київського університету (1944–1951 рр.), академіка НАН України, професора В. Г. Бондарчука. З 1949 р. по 1988 р. – кафедра геоморфології, з 1988 р. по 2004 р. – кафедра геоморфології та палеогеографії, з 2004 р. – кафедра землезнавства та геоморфології).

На листопад 2023 року колектив кафедри налічує 7 штатних викладачів: 3 доктори наук (проф. Бортник С.Ю., проф. Герасименко Н.П., проф. Комлев О.О.), 4 кандидати наук (доц. Ковтонюк О.В., доц. Лаврук Т.М., доц. Підкова О.М., доц. Погорільчук Н.М.). До викладання фахових дисциплін залучений провідний фахівець у галузі ґрунтознавства та палеогеографії Інституту географії НАН України к.геогр.н. Дорошкевич С.П.

Функціонує Навчально-наукова лабораторія ґрунтознавчих та палеогеографічних досліджень та Навчально-методичний кабінет загальної геології та геоморфології.

Колектив кафедри землезнавства та геоморфології як структурний підрозділ Університету здійснює свою діяльність відповідно до основних напрямків розвитку Університету, викладених у новій редакції Стратегічного плану розвитку Університету на 2018-2025 роки, прийнятій Вченою Радою Університету і введеної в дію наказом Ректора від 14 грудня 2022 року.

1. Пріоритетні напрями роботи кафедри

Кафедра землезнавства та геоморфології спрямовує свою діяльність на фундаментальні та інтегровані дослідження в галузі природничих наук, аналізує можливості застосування результатів цих досліджень у різних сферах життєдіяльності суспільства і людини.

Зважаючи на вимоги Закону України «Про вищу освіту», нормативні документи МОН України, Статут Університету, Стратегічний план розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2018-2025 рр. (нова редакція), а також основні напрямки розвитку географічного факультету, пріоритетними напрямами роботи кафедри землезнавства та геоморфології є:

- Підготовка висококваліфікованих фахівців із фундаментальних природничо-географічних напрямків за спеціальністю 103 Науки про Землю за освітньою програмою «Ґрунтознавство, управління земельними ресурсами та

територіальне планування», 106 Географія за освітньою програмою «Геоморфологія та природопізнавальний туризм», 014.15 Середня освіта за освітньою програмою «Природничі науки. Інтегрована програма»; формування їх загальних та спеціальних компетентностей, враховуючи зрозумілі зміни потреб ринку праці, посилені російською агресією.

- Забезпечення високої якості викладання навчальних дисциплін науково-педагогічним складом кафедри на основі розробки сучасних навчальних програм та навчальних посібників, підручників, використання сучасних технологій у навчальному процесі, зокрема у дистанційній формі навчання, впровадження результатів науково-дослідної роботи в навчальний процес;

- Збереження та сприяння розвитку педагогічного та наукового потенціалу кафедри, підготовка кадрового резерву кафедри з числа аспірантів;

- Популяризація та висвітлення результатів науково-дослідної та педагогічної роботи кафедри шляхом проведення наукових та науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів з актуальних проблем геоморфології, палеогеографії, ґрунтознавства, територіального планування, викладання інтегрованого курсу природничих наук у школі, участі у виданні періодичного наукового збірника «Фізична географія та геоморфологія» (фахове видання категорії Б).

- Розширення міжнародного співробітництва кафедри у освітній та наукових сферах, зокрема створення можливостей для викладачів, аспірантів, студентів для стажування у провідних зарубіжних університетах та наукових установах, публікації результатів наукових досліджень у фахових, виданнях включених до міжнародних наукометричних баз;

- Розширення напрямів профорієнтаційної діяльності кафедри, популяризація серед абітурієнтів освітніх програм, підготовку за якими здійснює кафедра землезнавства та геоморфології.

2. Навчальна та навчально-методична робота

2.1. Реалізація у освітній діяльності працівниками кафедри педагогічної «концепції чотирьох К» (критичне мислення, креативність, комунікація, координація), що має стати запорукою формування сталих навичок навчання особистості протягом життя.

2.2. Забезпечення високого рівня викладання для підготовки бакалаврів зі спеціальностей 103 Науки про Землю за ОП «Ґрунтознавство, управління земельними ресурсами та територіальне планування», 106 Географія за ОП «Геоморфологія та природопізнавальний туризм» та 014.15 Середня освіта за ОП «Природничі науки. Інтегрована програма» та магістрів, докторів філософії зі спеціальності 106 Географія за ОП «Геоморфологія та палеогеографія». Кафедра

забезпечує викладання обов'язкових компонентів різних освітніх програм географічного факультету «Основи геології», «Геоморфологія», «Ґрунтознавство», «Еволюція біосфери Землі», «Дослідження рельєфу та геологічної будови», «Рельєф та геологічна будова Європи та України», навчальних практик з польових досліджень геосфер та з основ польових природничо-географічних досліджень для студентів інших освітніх програм на географічному факультеті, «Ґрунтознавство» у ННЦ «Інститут біології та медицини» Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

2.3. Оновлення змісту навчальних планів та програм з фахових дисциплін відповідно до сучасних вимог до випускника дослідницького університету та з врахуванням світового досвіду та потреб сьогодення, які відображатимуть особливості функціонування географічного середовища та господарства України у воєнний та повоєнний часи. Це стосується, в першу чергу, таких напрямків, як ґрунтознавство та геоморфологія, значення яких, з огляду на їх фундаментальність, у повоєнній відбудові України зростатиме, і держава повинна бути готовою до цього, маючи у своєму активі вже підготовлених фахівців.

2.4. Вдосконалення традиційних та застосування нових ефективних гнучких форм та методів організації навчального процесу на основі інформаційних технологій щодо реалізації завдань по досягненню високих результатів та якості підготовки здобувачів освіти в умовах воєнного стану та, у майбутньому, використання накопиченого досвіду у післявоєнний час.

2.5. Підготовка та публікація науково-методичної літератури, включаючи електронні видання. Розміщення опублікованих навчально-методичних праць на інформаційних ресурсах Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

2.6. Посилення співпраці з потенційними роботодавцями, залучення їх представників до освітнього процесу, запрошення для читання публічних лекцій для студентів кафедри відомих вчених з провідних українських і зарубіжних університетів та наукових установ.

2.7. Розширення переліку базових установ для проходження виробничої практики та збору оригінальних матеріалів для написання кваліфікаційних робіт студентами кафедри. Посилення співпраці із традиційними базами практик, зокрема Канівським природним заповідником, щодо оновлення методичного забезпечення проведення навчальних практик.

2.8. Забезпечення підготовки аспірантів та докторантів для посилення кадрового потенціалу кафедри. Станом на листопад 2023 року на кафедрі навчаються 2 аспіранта та 1 докторант.

3. Наукова робота та міжнародні зв'язки

3.1. Підтримка та сприяння реалізації наукового потенціалу співробітників кафедри через участь у різноманітних наукових проєктах, як вітчизняних, так і зарубіжних, із залученням студентів та докторантів кафедри. Особлива увага приділятиметься пошуку фінансування для виконання наукової тематики за профілем кафедри і зорієнтованої на розв'язання задач, які повстали у зв'язку з російською агресією проти нашої держави.

3.2. Посилення зв'язків із зарубіжними науковими та освітніми установами (зокрема, інституціями Польської Академії наук, Ягелонським університетом, Краківським педагогічним університетом, Університетом Яна Кохановського в Кельцах, Товариством польських геоморфологів).

3.3. Розвиток як традиційних наукових напрямків наукових досліджень (наукова школа морфоструктурного аналізу під керівництвом проф. Бортника С.Ю., наукова школа палеогеоморфологічного аналізу під керівництвом проф. Комлева О.О., наукова школа палеогеографії та геoarхеології під керівництвом проф. Герасименко Н.П., прикладного напрямку - природопізнавального туризму (доц. Ковтонюк О.В., доц. Погорільчук Н.М.), так і нового системного напрямку теоретичних та прикладних географічних досліджень, пов'язаних з процесами децентралізації та земельної реформи в Україні, природничих засад територіального планування (доц. Лаврук Т.М., доц. Підкова О.М.). В рамках останнього кафедра співпрацює з багатьма роботодавцями, а також із міжнародними та вітчизняними організаціями, установами, територіальними громадами. Розпочато роботу з підготовки науково-практичної конференції з проблем просторового планування у співпраці з USAID AGRO.

3.4. Участь у підготовці та атестації наукових кадрів. Планується захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук (Холявчук Д.) та ступеня PhD (Кравчук І., Сарахман І.). Залучення співробітників кафедри в якості офіційних опонентів на захистах докторських та кандидатських дисертацій, у підготовці відгуків на реферати дисертації, робота членів кафедри у складі спеціалізованої вченої ради Д 26.001.22 на географічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка (проф. Бортник С.Ю - голова ради, доц. Погорільчук Н.М. - учений секретар ради, проф. Герасименко Н.П., проф. Комлев О.О., проф. Стецюк В.В. - члени ради).

3.5. Сприяння підготовці та публікації наукових результатів викладачів кафедри у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних.

3.6. Стажування та підвищення кваліфікації. Активізація роботи із підвищення кваліфікації викладачів кафедри у провідних наукових установах, університетах України та зарубіжних країн.

3.7. В наступні роки передбачається розширення міжнародних зв'язків за рахунок залучення викладачів та наукових співробітників кафедри, зокрема, шляхом активізації роботи з підготовки заявок на отримання грантів для здійснення наукових досліджень.

4. Робота з абітурієнтами та студентами

4.1. Активізація компанії по пропагуванню і рекламуванню у ЗМІ та соціальних мережах актуальності підготовки вказаних вище фахівців. Проведення заходів із залучення потенційних абітурієнтів. Участь викладачів кафедри в організації та проведенні днів відкритих дверей на географічному факультеті та KNUExpro.

4.2. Залучення викладачів кафедри до роботи у журі різного рівня олімпіад з географії, у підготовці збірних команд України для участі у Міжнародних олімпіадах з географії та Наук про Землю для школярів (доц. Ковтонюк О.В., доц. Погорільчук Н.М., доц. Підкова Н.М.), учасників Всеукраїнського конкурсу-захисту наукових робіт МАН (доц. Дорошкевич С.П.), що сприяє популяризації освітніх програм кафедри та Університету серед абітурієнтів.

4.3. Організація профорієнтаційних зустрічей викладачів кафедри зі старшокласниками та вчителями географії. Організація виступів з лекціями у гімназіях, ліцеях та інших загальноосвітніх навчальних закладах України.

4.4. Залучення студентів кафедри до виконання наукових досліджень, сприяння участі студентів у конкурсах наукових студентських робіт, олімпіадах та студентських наукових конференціях, виховання культури публікації результатів наукової роботи.

4.5. Регулярне проведення засідань студентсько-аспірантського семінару кафедри, де заслуховуються доповіді на актуальні теми з проблем територіального планування, впливу воєнних дій на ґрунтовий покрив та інші компоненти довкілля, пошуків шляхів повоєнного відновлення порушених земель тощо.

4.6. Підтримка високого рівня академічної мобільності здобувачів освіти.

4.7. Всебічне сприяння участі студентів, аспірантів та викладачів кафедри у волонтерській роботі.

У своїй діяльності кафедра і надалі керуватиметься принципом студентоцентричності, орієнтуючись на створення сприятливої атмосфери у взаємодії студентів та викладачів, забезпечуючи їх індивідуальну освітню траєкторію протягом усього періоду навчання та після нього.

Пріоритетним завданням навчально-виховної роботи кафедри є формування цілісної Особистості – висококваліфікованого фахівця, справжнього патріота України.

5. Успішні умови реалізації програми

Основні умови успішного здійснення програми розвитку кафедри землезнавства та геоморфології полягають у:

- Ефективній кадровій політиці, використанні потенціалу науково-педагогічних кадрів кафедри;
- Активній позиції викладачів та співробітників кафедри у пошуку шляхів поліпшення освітньої та наукової роботи;
- Урахуванні викладачами та співробітниками кафедри світового досвіду наукової та навчально-методичної роботи;
- Підтримці ініціатив кафедри керівництвом факультету та університету.

Програму розвитку кафедри землезнавства та геоморфології географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка підготував претендент на заміщення посади завідувача кафедри землезнавства та геоморфології, доктор географічних наук, професор Бортник Сергій Юрійович.

Обговорено та прийнято за основу ухвалою кафедри землезнавства та геоморфології (витяг з протоколу засідання кафедри № 5 від 06.11.2023 р.)

Професор кафедри
землезнавства та
геоморфології

Сергій БОРТНИК

Декан географічного
факультету

Сергій ЗАПОТОЦЬКИЙ